

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 121/05-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Juraja Babjaka vo veci sťažnosti E. G., bytom H., Š., zastúpenej advokátom Mgr. I. R., R., v ktorej namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Revúca (v súčasnosti Okresného súdu Rimavská Sobota) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 437/01, na neverejnom zasadnutí 17. augusta 2005 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 437/01 (v súčasnosti vedenom na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. RA-3 C 437/01) **p o r u š i l** základné právo E. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 437/01 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. E. G. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Rimavská Sobota p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Rimavská Sobota je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania E. G. v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na adresu jej právneho zástupcu advokáta Mgr. I. R., R., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti E. G. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 121/05-10 z 29. apríla 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť E. G., bytom H., Š. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. I. R., R., v ktorej namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Revúca [(ďalej aj „okresný súd“) v súčasnosti Okresného súdu Rimavská Sobota] v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 437/01.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 10. augusta 2001 sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu podala na okresnom súde žalobu, ktorou sa domáhala, aby jej bývalý zamestnávateľ S., a. s., L. (ďalej len „žalovaná“), bol zaviazaný *„uhradiť rozdiel na mzde po skončení práceneschopnosti“*.

Od podania predmetnej žaloby okresný súd podľa názoru sťažovateľky vôbec nekonal. Podaním z 5. februára 2004 sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu požiadala okresný súd o urýchlenie konania v predmetnej veci. Okresný súd

následne zaslal žalobu sťažovateľky žalovanej, aby sa k nej v lehote 15 dní vyjadrila. Keďže i v ďalšom priebehu konania zostával okresný súd nečinný, sťažovateľka bola nútená obrátiť sa so sťažnosťou na prietahy v konaní zo 14. apríla 2004 priamo na predsedu okresného súdu. Predseda okresného súdu na sťažovateľkinu sťažnosť reagoval listom z 20. mája 2004, v ktorom jej oznámil, že uvedenú sťažnosť považuje za opodstatnenú, pričom jediným dôvodom prietahov súdu v konaní je podľa neho nedostatočné obsadenie súdu sudcami, a súčasne sťažovateľke oznámil, že príslušnému zákonnému sudcovi dal príkaz v predmetnej veci urýchlene konať.

Pojednávanie v predmetnej veci uskutočnené 17. júna 2004 veci bolo uznesením okresného súdu odročené na neurčito a od tohto dátumu okresný súd vo veci podľa sťažovateľky opätovne nekonal.

Ďalej vo svojej sťažnosti sťažovateľka taktiež poukázala na skutočnosť, že celkovo okresný súd od podania žaloby *„potreboval 34 mesiacov na to, aby vo veci vytýčil jedno pojednávanie a nestačilo mu ani viac ako štyridsať mesiacov na to, aby vo veci rozhodol“*. Podľa názoru sťažovateľky prietahy trvajúce takú dlhú dobu nie je možné ospravedlniť ani nedostatkom sudcov na okresnom súde.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 437/01 porušil sťažovateľkine základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby zaviazal Okresný súd Rimavská Sobota, na ktorý prešli od 1. januára 2005 všetky práva a povinnosti zrušeného okresného súdu, konať v predmetnej veci (vec je na Okresnom súde Rimavská Sobota vedená pod sp. zn. RA-3 C 347/01) bez zbytočných prietahov, priznal sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie vo výške 40 000 Sk, ako aj náhradu trov konania vo výške 5 302 Sk.

Sťažovateľka priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo svojej sťažnosti odôvodnila dĺžkou trvania zbytočných prietahov v konaní, ako aj ich negatívnym dopadom na jej psychický stav.

V závere svojej sťažnosti sťažovateľka taktiež uviedla, že v konaní pred ústavným súdom súhlasí s upustením od konania verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Okresný súd Rimavská Sobota sa na základe výzvy ústavného súdu k predmetnej sťažnosti vyjadril listom č. Spr. 714/2005 prostredníctvom svojej predsedníčky. Vo svojom vyjadrení predsedníčka Okresného súdu Rimavská Sobota chronologicky popísala priebeh predmetného konania a v jeho závere uviedla:

„Sťažnosť považujem za opodstatnenú, pričom prieťahy v konaní spôsobil bývalý Okresný súd v Revúcej, hoci mi je známa skutočnosť, že tento súd bol nedostatočne personálne obsadený.

Netrvám na verejnom ústnom pojednávaní o prijatej sťažnosti.“

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Okresnému súdu bola 16. augusta 2001 doručená žaloba „o vyplácanie straty na zárobku za chorobu z povolania po skončení prac. pomeru“ sťažovateľky proti žalovanej.

Právny zástupca sťažovateľky podaním z 5. februára 2004 požiadal okresný súd o urýchlenie súdneho konania v predmetnej veci. Pokynom zo 17. februára 2004 nechal vo veci konajúci sudca doručiť podaný návrh žalovanej s výzvou na vyjadrenie v lehote 15 dní od jeho doručenia. Výzva bola realizovaná 18. februára 2004 a doručená 20. februára 2004.

Okresný súd listom z 18. februára 2004 právnomu zástupcovi sťažovateľky oznámil, že v predmetnej veci bola v nadväznosti na jeho list z 5. februára 2004 žaloba doručená žalovanej, aby sa k nej v lehote 15 dní vyjadrila, a súčasne že súd je od svojho vzniku personálne nedostatočne obsadený, a preto nie je možné jednotlivé veci vybavovať priebežne.

Podaním z 1. marca 2004 sa k podanej žalobe vyjadrila žalovaná prostredníctvom svojho právneho zástupcu. Okresnému súdu vo svojom vyjadrení oznámila, že nárok sťažovateľky považuje za nedôvodný, navrhla, aby do konania vstúpila ako vedľajší účastník S. p. (pobočka R.), ktorá realizuje poskytovanie náhrad za straty na zárobku, a súčasne mu oznámila, že t. č. došlo k zmene vo vyplácaní náhrad za straty na zárobku a svoje stanovisko k predmetnej veci predloží po rokovaní so S. p. do 15. marca 2004.

Listom doručeným 12. marca 2004 okresný súd zaslal S. p., ústrediu B., podanú žalobu sťažovateľky, ako aj vyjadrenie žalovanej z 1. marca 2004 a súčasne ju podľa § 93 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) požiadal o oznámenie, či súhlasí so vstupom do konania ako vedľajší účastník na strane žalovanej, v lehote 12 dní od doručenia výzvy.

S. p., pobočka R., reagovala na výzvu okresného súdu listom z 23. marca 2004, v ktorom mu oznámila, že v predmetnej veci vstupuje do konania ako vedľajší účastník na strane žalovanej podľa § 93 ods. 2 OSP.

Pokynom z 26. apríla 2004 nariadil vo veci konajúci sudca pojednávanie na 17. jún 2004 a nechal naň predvolať účastníkov konania. Právneho zástupcu sťažovateľky súčasne vyzval na predloženie viacerých dôkazov, ako aj aby špecifikoval, akým spôsobom vypočítal v žalobe požadovanú sumu, s rozpísaním za každý mesiac od 1. júna 2001 osobitne.

Okresný súd na pojednávaní konanom 17. júna 2004 uznesením pripustil zmenu žaloby podľa návrhu právneho zástupcu sťažovateľky, vypočul sťažovateľku, právnych zástupcov účastníkov konania aj vedľajšieho účastníka konania (S. p., pobočku R.) a následne uznesením pojednávanie v predmetnej veci za účelom doplnenia dokazovania odročil na neurčito.

Právny zástupca sťažovateľky v prílohe svojho podania z 2. júla 2004 zaslal súdu listinné dôkazy požadované súdom na pojednávaní 17. júna 2004. S. p., pobočka R., listom

zo 6. júla 2004 okresnému súdu zaslala podklady k výpočtu straty na zárobku po skončení práceneschopnosti.

Žalovaná v prílohe listu z 27. júla 2004 okresnému súdu zaslala doklady požadované od nej na pojednávaní v predmetnej veci.

Podľa úradného záznamu spísaného zákonnou sudkyňou 5. novembra 2004 vzhľadom na reorganizáciu súdnictva k určení termínu pojednávania v predmetnej veci malo dôjsť už len na Okresnom súde Rimavská Sobota.

Okresný súd Rimavská Sobota uznesením č. k. RA-3 C 437/01-37 zo 14. marca 2005 konanie v predmetnej veci zastavil a po nadobudnutí právoplatnosti tohto uznesenia mala byť predmetná vec postúpená na konanie S. p., pobočke R. Uvedené uznesenie bolo doručené 17. marca 2005 právnym zástupcom sťažovateľky a žalovanej.

Právny zástupca sťažovateľky podal 31. marca 2005 proti uzneseniu zo 14. marca 2005 odvolanie. Vo veci konajúci sudca nechal pokynom zo 6. apríla 2005 predložiť predmetný spis Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o podanom odvolaní (spis mu bol doručený 12. apríla 2005). V prílohe listu doručeného 18. mája 2005 krajský súd spisový materiál v predmetnej veci Okresnému súdu Rimavská Sobota vrátil ako predčasne predložený. Zákonný sudca nechal následne pokynom z 18. mája 2005 uznesenie zo 14. marca 2005 doručiť vedľajšiemu účastníkovi konania.

V spisovom materiáli bolo ďalej pripojené vyjadrenie predsedníčky Okresného súdu Rimavská Sobota k podanej ústavnej sťažnosti z 3. júna 2005.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba o náhradu za stratu na zárobku v dôsledku choroby z povolania. Z hľadiska povahy veci ide o pracovnoprávny spor, ktorý má súvis s existenčnou otázkou sťažovateľky, a preto by v ňom mal okresný súd postupovať čo najrýchlejšie a najefektívnejšie. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľky a okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej zložitosti veci, avšak po skutkovej stránke možno konštatovať, že v danom prípade ide o vec skutkovo zložitú, vyžadujúcu si vykonanie rozsiahlejšieho dokazovania, ktoré môže spôsobiť predĺženie konania najmä v prípade, ak zistenie skutkového stavu je závislé aj od zabezpečenia znaleckého dokazovania. Spomínaná skutková zložitosť veci však nemôže ospravedlniť obdobia nečinnosti okresného súdu v konaní o žalobe sťažovateľky.

B) Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd hodnotí ako súčinnosť. Sťažovateľka bola v konaní zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, reagovala na výzvy okresného súdu a na ochranu svojich práv využila účinný prostriedok

nápravy, ktorý jej zákon na ochranu práv poskytuje. V správaní sťažovateľky teda ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, v dôsledku ktorých by mohlo dôjsť k závažnejšiemu spomaleniu postupu súdu v predmetnom konaní.

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd v preskúmanom konaní zistil dlhé obdobia nečinnosti v postupe okresného súdu, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Prvé, viac ako tridsaťmesačné obdobie nečinnosti okresného súdu začalo ihneď po doručení žaloby v predmetnej veci okresnému súdu, t. j. 16. augusta 2001, a trvalo do 17. februára 2004, keď zákonný sudca nechal doručiť podanú žalobu žalovanej. Okresný súd bol nečinný aj v päťmesačnom období od 27. júla 2004, keď mu boli žalovanou doručené podklady požadované na uskutočnenom pojednávaní, a trvalo do 1. januára 2005, keď podľa § 15 ods. 2 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v znení zákonov č. 428/2004 Z. z. a č. 757/2004 Z. z.) výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prešli z Okresného súdu Revúca na Okresný súd Rimavská Sobota. Počas uvedeného obdobia bol zákonným sudcom v predmetnej veci spísaný 5. novembra 2004 iba úradný záznam, podľa ktorého z dôvodu reorganizácie súdnictva mal následne v uvedenej veci konať Okresný súd Rimavská Sobota. Nečinnosť okresného súdu vo vyššie označených obdobiach bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, je potrebné považovať za zbytočné priet'ahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Okresný súd Rimavská Sobota, ktorý bol príslušný na prerokovanie a rozhodnutie predmetnej veci od 1. januára 2005, uznesením č. k. RA- 3 C 437/01-37 zo 14. marca 2005 konanie v predmetnej veci zastavil. Podľa zistenia ústavného súdu bol ďalší postup Okresného súdu Rimavská Sobota v predmetnej veci poznačený nedôslednosťou,

v dôsledku ktorej uznesenie zo 14. marca 2005 nebolo doručené vedľajšiemu účastníkovi konania. Krajský súd bol následne nútený z uvedeného dôvodu spisový materiál v predmetnej veci vrátiť Okresnému súdu Rimavská Sobota ako predčasne predložený 18. mája 2005. Odstránenie uvedeného nedostatku konania si však podľa zistenia ústavného súdu nevyžiadalo takú dlhú dobu, aby podstatne ovplyvnilo celkovú dĺžku uvedeného konania [vo veci konajúci sudca nechal uznesenie zo 14. marca 2005 pokynom z toho istého dňa 18. mája 2005 (deň vrátenia predčasne predloženého spisu z krajského súdu) doručiť vedľajšiemu účastníkovi konania].

Vzhľadom na stav konania prezentovaný urobenými procesnými úkonmi vo veci, dĺžku konania vo veci, ako aj doterajšiu judikatúru ústavného súdu, v ktorej vyslovil, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (III. ÚS 14/00), argumenty predsedníčky Okresného súdu Rimavská Sobota súvisiace s personálnymi problémami ústavný súd neakceptoval.

Ústavný súd konštatuje, že konanie, ktoré je predmetom posúdenia, trvá už viac ako tri roky a jedenásť mesiacov. Z uvedenej doby podstatnú časť (tridsaťpäť mesiacov, teda dva roky a jedenásť mesiacov) tvoria obdobia, v ktorých dochádzalo k zbytočným priet'ahom v konaní v dôsledku nečinnosti okresného súdu.

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy za ústavne akceptovateľnú. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené právo sťažovateľky bolo porušené.

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci (predovšetkým vo vzťahu k podanému odvolaniu sťažovateľky proti uzneseniu č. k. RA-3 C 437/01-37 zo 14. marca 2005, pri vykonávaní procesných úkonov súvisiacich so zákonnou povinnosťou Okresného súdu Rimavská Sobota predložiť spis v predmetnej veci odvolaciemu súdu, ako aj pri vykonávaní ďalších úkonov, ktoré preň z ďalšieho postupu vo veci vyplynú).

3. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 40 000 Sk, ktorú odôvodnila dĺžkou trvania zbytočných prietáhov v konaní, ako aj ich negatívnym dopadom na jej psychický stav.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľky, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľke sumu 30 000 Sk. Táto suma zohľadňuje s prihliadnutím na predmet konania okresného súdu dĺžku zbytočných prietáhov v uvedenom konaní (trvajúcú dva roky a jedenásť mesiacov), ako aj s tým spojenú ujmu sťažovateľky.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ústavný súd vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadosťučineniu v návrhu sťažovateľky nevyhovel.

4. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 5 302 Sk za dva úkony právnej pomoci (2 x 2 501 Sk = 5 002 Sk) vrátane režijného paušálu (2 x 150 Sk = 300 Sk).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1, § 11, § 14 ods. 1 písm. c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovateľka namieta, v zásade nie je oceníteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2005 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 2 501 Sk a hodnota režijného paušálu 150 Sk.

Ústavný súd právnenému zástupcovi sťažovateľky za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (príprava a prevzatie veci, písomné podanie na súd) priznal odmenu vo výške 5 002 Sk (2 x 2 501 Sk), ako aj náhradu režijného paušálu vo výške 300 Sk (2 x 150 Sk), spolu teda vo výške 5 302 Sk, t. j. ústavný súd v celom rozsahu vyhovel právnym zástupcom sťažovateľky uplatnenému nároku na priznanie náhrady trov konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2005

